

גליון מס 5 דמי שביעית

לבני הישיבה הק'

קדושה אני מבקש, ולכן תמצאנו בלמוד קדושת הארץ בפירות שביעית. נעסוק בדמי פירות שביעית ואופני המסחר המותרים בשביעית.

העברת הקדושה דרך מקח או דרך חילול

1. מה המשעות ההלכתית של קדושה בפירות?
2. האם קדושה זו יכלה לעבור לדברים אחרים כמו פדיון של מעשר וכדו'?
3. לאלו דברים מותר להעביר את הקדושה, דווקא פירות? בשר וכדו'? דברים שאינם למאכל?
4. מה הטעם שא"א לפרוע חוב בדמי שביעית?
5. האם יש אפשרות להפקיע קדושה מהפירות עצמם, אם לא מה הטעם?

מקורות

1. מקרא - ויקרא כה, יב ועיין בספרא ספרא בהר פרשה ב

ויבל היא שנת החמשים שנה, שיכול בכניסתה תהיה מקודשת מראש השנה וביציאתה תהיה מושכת והולכת עד יום הכיפורים שכן מוסיפין מחול על הקודש תלמוד לומר ויבל היא שנת החמשי שנה תהיה לכם, אין קדושתה אלא עד ראש השנה. (ב) לא תזרעו לא תקצרו את ספיחיה ולא תבצרו את נזיריה כשם שנאמר בשביעית כך נאמר ביובל. (ג) כי יובל קודש, מה קודש תופס את דמיו אף שביעית תופסת את דמיה, אי מה קודש יוצא לחולין ודמיו נתפסים יכול אף שביעית כן תלמוד לומר היא, הרי היא בקדושתה נמצית אומר האחרון אחרון נתפס בשביעית ופירי עצמו אסור, כיצד לקח בפירות שביעית בשר אילו ואילו מתבערים בשביעית, לקח בבשר דגים יצא בשר ונכנסו דגים, בדגים שמן יצאו דגים ונתפס שמן האחרון אחרון נתפס ופרי עצמו אסור

2. משנה - עיין שביעית פרק ז משנה ח ופרק ח משנה ז.

3. ירושלמי - תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית פרק ח הלכה ז

מתני' אין מבטלין ידק של שביעית בשמן של תרומה שלא יביאנו ליד פסול רבי שמעון מחיד והאחרון אחרון נתפס בשביעית והפירי לעצמו אסור: גמ' תמן תנין ובכולן הנהנים רשאי לשנות באכילתו ולאכולין צלוין שלוקין ומבטלים וליתן לתונן תבלי חולין ותבלי תרומה דברי ר"ש ר"ם אומר לא יתן לתונן שלא יביא את התרומה ליד פסול אתיא דייחדיא דהכא כסתמא דתמן ודיחדיא דהכא כסתמא דתמן אלא דסתמא דהכא ר"ם דתמן ר"ם ור"ש הלכה כר"ש אמר רבי יוסי אשתאליה לאילין דבית רבי ינאי אמרי נהינן הוינן מבטלין על יד על יד ואוכלין מאי כדון הלכה כר"ם דתמן היא רבנן דהכא האחרון אחרון נתפס בשביעית והפירי עצמו אסור הא כיצד לקח בפירות שביעית בשר אילו ואילו מתבערין בשביעית לקח בבשר דגים יצא בשר נתפשו דגים לקח בדגים שמן יצאו דגים ונכנסו שמן האחרון אחרון נתפס בשביעית והפירי עצמו אסור בעו מיניה מרבי יוחנן שביעית מהו שתצא דרך חילול אמר ליה וכמה לא אמר ר"א אין שביעית יוצא דרך חילול אלא דרך מכירה מתניא מסייע לדין ומתניא מסייע לדין מתניא מסייע כר"י כל מי שיש לו מעות מדמי שביעית והוא רוצה לחלול על עיסתו מחלול

פני משה מסכת שביעית פרק ח הלכה ז

והאחרון אחרון נתפס בשביעית. דכתיב כי יובל הוא קודש תהיה לכם מה קודש תופס את דמיו אילו ויבל ושביעית שדינים שוה תופסין את דמיהן אי מה קודש תופס את דמיו והוא יוצא לחולין אף יובל ושביעית כן תלמוד לומר תהיה בהווייתה תהא כיצד לקח בפירות שביעית בשר וכו' כדמפרש בבבא:

4. בבלי - קידושין (נח,א) שביעית מאי - משנה. סוכה (לט,א) משנה - סוף העמוד ותוד"ה שאין. ע"ז (סב, א) תוד"ה יאות.

5. הרמב"ם - פרק ו הל' ג - יא

6. סיכום - משפטי הארץ בצלום.

7. עיון - קהילות יעקב שביעית סי' כ

א. אסור למכור פירות שביעית לנכרי ולא להאכל נכרי פירות שביעית.
אך מותר להאכלם לנכרי המתארח על שולחניו.

ב. אסור להוציא פירות שביעית (או דמי שביעית) לח"ל, בין בשביל למכור

1. תוספתא פ"א, יב: אין מוכרין ואין לוקחין מן הכותי זמן הנכרי פירות שביעית. וכתב החזו"א סי' י"ט ס"ק ד': ... למכור אסור כיון שאין נהנין בהם קדושה שביעית. ואע"ז ונכרי אינו מוזהר, כ"ז אסור לישראל למוסרו לו הדיו כעין הפסד. וראה הערה 2. (החזו"א מסביר שם גם את הנאמר בתוספתא שלא לוקחים פירות שביעית מנכרי, וראה עוד בזה בש"ת מהר"ט ח"א סי' מג ושל"ה מערכת האורחות אורח ק).
2. תוספתא פ"ה, יד. רמב"ם פ"ה ה"ג. ובתורה כתיב ויקח כה נאמר: והיה שבה הארץ לכם לאכלה. לכך ולא לאחרים. ופירוש ה"ר"ש משנן והראב"ד שהכוונה ולא לנכרים שאין מאכילים נכרים פירות שביעית.
3. תוספתא ורמב"ם שם שמאכילין את האכסניא פירות שביעית. וביאר פאה השלחן סי' כד ס"ק נח, שהכוונה שמאכילים אורח נכרי. וכן כתב החזו"א סי' ג. ס"ק כו ה"ה שם ובכ"ז בסדר השביעית אורח ח ומב"א ברוך אמונה ח"ד עמ' 388. והביא שדרשו בתו"כ שם ב"רורש"ל דמאי פ"ג ה"א. הגר"ם עמ"ק - לרבות אכסניא אמנם כתב החזו"א שם שגזירה שהאסור להאכיל פירות שביעית לנכרי הוא מדרבנן והתוספתא אסמכתא. שאם היה מן החורה לא מסתבר לחלק בין אורח למי שאינו אורח. רצ"ל. בפאה השלחן שם כתב שגם מה שכתוב ברמב"ם שם: ואם היה שכיר שבה או שכיר שנה או שכיר חדש או שקצץ מונחיו

- עליו הרי הוא כאנשי ביתו ומאכילין אותו מותר גם בנכרי. וראה פרק יב הערה 26 מה שהוסבר בה.
- פ"א משנה ה. רמב"ם פ"ה ה"ג. כמעט האיטור להוציא פירות שביעית לח"ל. כתב ה"ר"ש על המשנה שם. שיקטעם הוא משום שפירות שביעית צריכים להתבער בארץ. וכתב שלכאורה משנה זו בדיעה רבי שמעון ב' אלעזר הסביר בפסחים נב ע"ב, שפירות שביעית שיצאו לח"ל והגיע זמן ביעורם צריך להזדקק לארץ ולבערם שם. אך מוסר שכתב שגם רבי ירמיה שם מודה שלכתחילה יש לבער פירות שביעית בארץ ולכן אסור להוציאם לח"ל. ד"ק בדיעה כשכבר הוציא. הוא סובר שמבערם במקומם. ולפי טעם זה כתב היר"ב ל"ד ע"ה י' שמואל להוציא פירות שביעית לח"ל. אחרי שקיימו בהם מעות ביעור בארץ. וראה אריכות בזה בהגדה י"ט-כב. ולמעשה בהגדה שם הוא מתיירר בשעת הדחק אמנם בפירוש ה"ר"ש משנן על חורה כהנים יא. יטו ובפירוש הראב"ד שם. כתבו שאסור להוציא פירות שביעית לח"ל. שאם לא ישמרו בהם שם קדושת שביעית ויכתבו שם שגם אחרי שהוציא אומ"ק באכילה בח"ל. ולטעם זה אין מקום להחיות של היר"ב. שהרי אנו סוברים שיש קדושת שביעית גם אחרי הביעור כמבואר בפ"ק לו סעיף א.

